

SZTAB GENERALNY W. P.

Oddział I.

Warszawa, dn. 6 lutego 1919.

Nr. 4099/I.

Tajne!

STAN ORGANIZACJI ARMII POLSKIEJ.

Przytępując do przedstawienia prac organizacyjnych i obecnego stanu Siły Zbrojnej Polskiej przedewszystkiem należy podnieść te momenty związane z przeżywaną chwilą dziejową, które silnie odbiły się na całokształt prac wojskowych. Momenty te były dwojakiego charakteru :

A/ wewnętrzne i B/ zewnętrzne.

- A/ Właściwa praca organizacyjna wojskowa zaczęła się z chwilą opuszczenia ziem polskich przez obce siły zaborcze. Aż do tego momentu prace wojskowe należy uważać, jako przygotowawcze. Warunki polityczne złożyły się na to, że w tym okresie przygotowawczym organizacja wojska mało postąpiła naprzód.
- B/ Nagłe, do pierwszej połowy listopada 1918 r., opuszczenie ziem Królestwa Kongresowego /terenów okupacyjnych Jenerał-Gubernator. Warsz. i Lubelski/ oraz Galicji zmuszało przedewszystkiem do natychmiastowego opuszczenia Kraju, przejęcia wszystkich władz państwowych i wojskowych, stworzenia służby bezpieczeństwa publicznego i silnego przeciwstawienia w objawom grożącej anarchji.

32745 GENSERALNY ST. P.

Oddział I.

nr. 4093/1.

W pierwszym więc okresie musiano rzucić wszystkie posiadane kadry wojskowe do służby bezpieczeństwa, przystępując do tworzenia jednocześnie lokalnych oddziałów.

Drugim momentem związanym z poprzednim była niepewna sytuacja wewnętrzna w Kraju. Reemigracje z Rosji, rewolucja w Niemczech i Austrii, brak żywności i drożyzna w kraju przyczyniały się do powstawania w poszczególnych okolicach pewnych ruchów o charakterze socjalnym, gdzie wojsko znowu musiało występować jako organ bezpieczeństwa publicznego ładu i porządku.

A/ wewnątrz Nie wdając się w rozstrząsania polityczne podkreślenia tych paru momentów było koniecznym dla stwierdzenia, że wewnętrzne warunki polityczne Kraju zmuszały w pierwszym okresie do oderwania wszystkich istniejących nielicznych kadr wojskowych od prac organizacyjnych do służby bezpieczeństwa. Zakończenie wojny miało postać...

B/ Jeśli teraz przejdziemy do sytuacji zewnętrznej to wokoło ze wszystkich stron Polska jest otoczona przez nieprzyjaciół.

Od strony północno-zachodniej /częściowo północno-wschodniej - Niemcy i wschodnie korpusy niemieckie powracające z Ukrainy i Litwy. Od strony wschodniej /dalej na południe/ - bandy ukraińskie Petlury.

przeciw w Galicji wschodniej - wojna polsko-

ukraińska, wreszcie od strony południowo-zachodniej niebezpieczeństwo inwazji czeskiej które, przemieniło się w wojnę polsko-czeską w końcu stycznia 1919 .

Wymagało to rzucanie wszelkich sił posiadanych na te fronty, na dwa z nich /ukraińskim i czeskim/ prowadzenie krwawych wojen.

W Nie mając innego wojska do dyspozycji wysyłać musiano wszelkie rozporządzalne siły ledwie słabo wyszkolone - często zupełnie niewyszkolonych rekrutów - na pomoc bohaterskim oddziałom, walczącym w obronie ziemi ojczystej. Odbiło się to bardzo ujemnie na organizacji wojsk: łamało istniejące formacje wyrywając jeszcze niegotowe jednostki bojowe ; niszczyło i paczyło materiał żołnierski przez rzucanie w ciężkie warunki niewyszkolonego młodego rekruta ; zmniejszało i tak nieliczny, a tak drogocenny materiał podoficerski i oficerski, w którym straty są nieproporcjonalnie wysokie do ogólnych strat, a to z powodu właśnie niewyszkolonego, surowego materiału żołnierskiego .

C/ A teraz należy podnieść jeszcze trzeci najważniejszy moment: brak materiału wojennego i amunicji dla organizującego i prowadzącego wojnę wojska .

Zapasy pozostałe po okupantach starczyły na niewielką liczbę zaledwie żołnierzy .

Wymienione powody wpłynęły decydująco na organizację Armji Polskiej, która nie mogła odbywać się planowo i systematycznie, a zmuszały do :

- a/ tworzenia szybko lokalnych oddziałów wojskowych na miejscu ówiczonych /pułki okręgowe, baony garnizonowe, kompanje powiatowe/,
- b/ bardzo pospiesznego , a więc niegruntonowego wyszkolenia oddziałów wojskowych i wysyłania takowych na front,
- c/ bardzo powolnego szkolenia pozostałych rekrutów w skutek braku wyekwipowania i uzbrojenia .

Kadry tworzącego się wojska stanowiły :

A. Legjony Polskie:

- a/ regularne oddziały wojskowe doskonale wyszkolone na wzór niemiecki t.zw. "Polska Siła Zbrojna", składające się:
  - Sztabu Dywizji /Inspekcja/
  - 3^{ch} pułk. piechoty
  - 2 szwadronów jazdy
  - 1 " " taboru
  - 2 baterji artylerji
  - Szkoły Podchorążych
  - " Podoficerów
  - Zakładów pomocniczych, szpitali etc.
- b/ Dawni Legjoniści / oficerowie i żołnierze/, którzy podczas przysięgi , lub też po rozwiązaniu Polskiego Korpusu Posiłkowego w Austrii /po przejściu brygady

Okręgi Generalne wystawiają następujące pułki
piechoty i jazdy:

Karpackiej z gen.Hallerem/ zostali włączeni
do Armji austryjckiej.

B/ Oficerowie i żołnierze rozwiązanych I,II,III
korpusów wschodnich / w tem część Brygady Kar-
packiej gen.Hallera - legionistów/

C/ Zmobilizowane P.O.W. którego skład oficerów
i podchorążych składał się w znacznej części
z dawnych członków Związków Strzeleckich i Legjo-
nistów.

D/ Polacy wojskowi armji zaborczych /rosyjskiej
austryjckiej/ jednak tylko oficerowie, ponie-
waż materiał podoficerski, żołnierski przeważ-
nie z powodu znużenia wojną, rozszedł się do
domu, nie chcąc służyć dalej w wojsku .

Mając te kadry do dyspozycji, zarządzone
werbunek ochotniczy i mobilizację P.O.W. w ten
sposób, że podzielono obszar Królestwa Kongresowego
na 15 Okręgów Wojskowych ,Galicii na 2 Okręgi Wojsko-
we, razem ~~xxixxxx~~ 17 Okręgów Wojskowych należą-
cych do 5 Okręgów Generalnych :

Warszawa,

Lódź

Lublin

Kielce

Kraków

prócz tego obszar grupy operacyjnej generała Roz-
wadowskiego obejmujący Galicję Wschodnią na wschód
od rzeki Wisłoku .

Zasadniczy schemat organizacyjny w załączniku a

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Okręgi Generalne wystawiają następujące pułki piechoty i jazdy:

O.Gen.Warsz.: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., puł. piech. leg., 21., 22., 32., 33., 36., pułk. piech.

3., 4., 5., 7., puł. ułanów /tymczasowa dyslokacja/.

O.Gen.Lódź: 28., 29., 30., 31., pp. - 2.p.uł.

O.Gen.Kielce : 24., 25., 26., 27., pp. I.p.uł

O.Gen.Lublin: 23., 34., 35., pp I.p.szw. 10 p.uł.

O.gen.Kraków: 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17.,

18., 19., 20.pp - 2.p.szw. 6.8.

9. p.uł.

Po upływie 2 miesięcy to znaczy z końcem stycznia 1919 roku osiągnięto następujący stan wojska Polskiego :

114 bataljonów piechoty

należących do 35 p.p. po 3 bataljony i 9 bataljonów oddzielnych .

48 szwadronów jazdy

z tej liczby 19 w stadium formacji

36 baterie artylerji

z tego na froncie

71 baonów, - 31 szwadronów - 35 baterji

30 baonów sformowanych zdolnych do służby garnizonowych 13 baonów formowanych .

Organizacja artylerji jest skoncentrowana w Warszawie i Krakowie, gdzie okupanci pozostawili materiały i magazyny artyleryjskie. Wojska techniczne /saperzy, kolejowe, telegraficzne, lotnicze, samochodowe/ taborowe i pomocnicze są tworzone pod bezpośrednią zależnością Sztabu Generalnego i Ministerstwa Spr.Wojsk. Organizacja służby sanitarnej i gospodarczej spoczywa w Min. Spr.Wojsk.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

15
1964

oddziały posiadają broń pozostałą po okupantach a więc rozmaitych systemów , a mianowicie:

	<u>karabiny piechoty</u>	<u>kar.masz.</u>	<u>działa.</u>
austr.	40%	24%	95%
niemiec.	30%	60%	4%
rosyjsk.	20%	16%	1%
różnych.	10%	-	-

Stan wyekwipowania wojska jest bardzo marny i bez znaczniejszego dopływu przeprowadzenia poboru i dalsza organizacja będzie niemożliwa, Obecnie już jest znaczny % żołnierzy w oddziałach tylko częściowo wyekwipowanych . Wielkie braki dają się odczuwać wogóle we wszelkiego rodzaju materiałach wojennych . Ponieważ werbunek ochotniczy stopniowo się zmniejszał, a straty oddziałów walczących w chorych , rannych i zabitych wymagały niezwłocznego uzupełnienia przystąpiono do przeprowadzenia częściowego poboru jednego rocznika w Królestwie Kongresowem i całkowitego 4 roczników w Galicji. Pobór rozpoczął się w pierwszych dniach lutego i trwa .

Obecnie w opracowaniu są plany mobilizacyjne postawienia pełnych 12 dywizji piechoty z artylerją , 6 brygad jazdy , wraz z wszystkimi oddziałami pomocniczymi i zakładami . Wykonanie tego planu zależy jednak w zupełności od dostarczenia materiału wojennego .

Chmielewski

FISUBS
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

197 43

oddziały posiadają broń pozostałą po okupantach
a więc rozmaitych systemów, a mianowicie:

	<u>karabiny pischoły</u>	<u>kar. masz.</u>	<u>działa,</u>
austr.	40%	24%	90%
niemiec.	30%	60%	10%
rosyjsk.	20%	16%	10%
innych,	10%	-	-

Stan wyekwipowania wojska jest bardzo warty
i bez znaczącego dopływu przeprowadzenia po-
boru i dalsze organizacja będzie niemożliwa.
Obecnie już jest znaczny % żołnierzy w oddziałach
tylko częściowo wyekwipowanych. Wielkie braki
czują się odczuwać w ogóle we wszelkiego rodzaju
materjałach wojennych. Ponieważ werbunek nowo-
niczy stopniowo się zmniejsza, a straty w szeregach
i w walczących w oddziałach, rannych i zabitych, prze-
gaby niewłaściwego uzupełnienia przystąpienie
do przeprowadzenia częściowego poboru jedynego
rocznika w Królestwie Kongresowym i w Galicji
4 roczników w Galicji. Pobór rozpoczął się w pier-
wszych dniach lutego i trwa.

Obecnie w opracowaniu są plany mobilizacyjne
postawienia pełnych 12 dywizji piechoty z artyler-
ją, 6 brygad jazdy, wraz z uzupełnieniem oddziałami
pomocniczymi i zakładowymi. Wykazano też
pobór należy jednak w zupełności do dostarczenia
materjału wojennego.

